Recension

Demange, J.-M.: *Les Mille-pattes, Myriapodes*. Société Nouvelle des Editions Boubée, Paris 1981. 284 sidor, 309 figurer, 8 planscher. ISBN 2-85004-021-5. Pris 180 FRF (ca 180 kr).

''Myriapoderna är diskreta och timida; de gömmer sig under dagen, ty solen skrämmer dem.'' Citatet (i översättning) är hämtat från denna nya franska bok om tusenfotingar. Man stöter alltså inte på tusenfotingar utan vidare när man är ute och går – de måste uppsökas.

I inledningsdelen behandlas därför rätt ingående olika insamlingsmetoder och dessutom hur man lägger upp en samling, uppfödning, dissektion, tillverkning av mikroskopiska preparat m m. Därefter presenteras de fyra klasser som brukar räknas till myriapoderna: Diplopoda (dubbelfotingar), Pauropoda (fåfotingar), Symphyla (dvärgfotingar) och Chilopoda (enkelfotingar). Man saknar en inledande förklaring till myriapodernas fylogeni – släktskapen mellan de olika grupperna. Myriapoda betraktas numera inte som en enhetlig systematisk grupp, utan är ett praktiskt samlingsnamn för skilda leddjursgrupper som har det gemensamt att besitta ett stort antal ben. Exakt hur de är släkt med varandra är något omtvistat.

Pauropoderna och symphylerna, som är små, svårbestämda och till en del dåligt kända, avspisas på en sida och två figurer. Inga arter nämns utom *Scutigerella immaculata*, som räknas som den vanligaste symphylen. De två större grupperna (Diplopoda och Chilopoda) inleds var och en med en allmän beskrivning av den yttre och inre morfologin, något om levnadssätt, fortplantning och utveckling från ägg till fullvuxen samt några djurgeografiska fakta. Denna del är visserligen kortfattad men en bra sammanfattning av tusenfotingarnas byggnad och levnadssätt.

Resten av boken – och huvuddelen – består av bestämningsnycklar och mycket korta notiser om arterna. Nästan ingenting sägs om arternas biotopval och levnadssätt. Bestämningsnycklarna är lätta att följa då de utgår från så enkla karaktärer som möjligt. Detta gör dock att nycklarna på vissa ställen avviker från den systematiska ordningen. Detta är visserligen rätt normalt för bestämningsnycklar, men här finns tyvärr ingen systematiskt uppställd översikt över släkten och arter och boken blir därför svåröverskådlig. Det är svårt att se vilka släkten och arter som hör ihop systematiskt.

Nycklarna är enbart användbara för adulta individer. Detta anges också och är inget att säga om. Men beträffande Lithobiidae (stenkrypare) borde det ha funnits en kort beskrivning på de olika larvstadierna – åtminstone hur många ben de olika stadierna har – för den som till äventyrs hittar en sådan larv.

Bestämningsnycklarna är utformade med stort utrymme mellan raderna och tar stor plats. Artbeskrivningarna är däremot mycket kortfattade, ofta bara 2–4 rader, eller på vissa ställen helt utelämnade. Man saknar en mera noggrann beskrivning av artens viktigaste karaktärer och något om hur den lever och var man lättast hittar den. Mer komprimerade nycklar skulle ha gett plats för detta inom samma sidantal.

Nomenklaturen är inte helt up to date. Det finns åtminstone 6 namn som bör ändras. Dessutom tas *Lithobius microps* och *L. duboscqui* upp som två olika arter. Det är fråga om en enda art som skall heta *Lithobius microps*.

Litteraturförteckningen är knappast värd namnet. Endast 14 större, sammanfattande verk anges och i texten ges inga som helst referenser. För den som vill veta mer om det som omnämns i denna bok finns åtskilligt skrivet. Ett antal referenser och en ordentlig litteraturförteckning skulle ha varit mycket värdefullt.

Boken är inte speciellt lämplig för bestämning av svenska myriapoder. Av våra 31 chilopodarter saknas 5 och av de 42 svenska diplopoderna saknas hela 13 arter. Dessutom är nycklarna ''utspädda'' med en mängd arter som inte finns hos oss. För chilopodernas del är Eason: Centipedes of the British Isles (London 1964) överlägsen. Visserligen saknas även här 4 svenska arter, men artbeskrivningar och figurer är ypperliga. För diplopoder finns tyvärr ingen riktigt bra modern bestämningsbok för nybörjare.

Göran Andersson